

Women in Informal Employment:
Globalizing and Organizing

ผลกระทบจากวิกฤตค่าครองชีพต่อแรงงานนอกระบบ ในกรุงเทพมหานคร

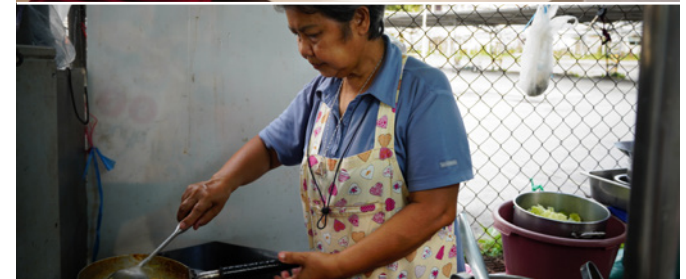
การวิจัยนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับ ลูกจ้างทำงานบ้าน ผู้ทำการผลิตที่บ้าน ผู้ขับขี่รถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง และผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานคร ระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงเดือนตุลาคม 2566¹ โดยโฮมเน็ตประเทศไทย มีผลการศึกษที่สำคัญดังนี้

- **ปัญหาในการประกอบอาชีพ:** ภาวะเงินเฟ้อที่พุ่งสูงขึ้น ส่งผลต่อค่าครองชีพและรายได้ของแรงงานทำให้หลายคนต้องเพิ่มชั่วโมงการทำงานให้นานขึ้น เพื่อหารายได้ให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่จำเป็น และพยายามไม่ก่อหนี้สินเพิ่ม
- **ค่าอาหารเพิ่มสูงขึ้น:** แรงงานจากกลุ่มตัวอย่าง มีรายจ่ายด้านอาหารโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 56 ของรายได้ เมื่อเทียบกับต้นปี 2566 พบว่าแรงงาน 7 ใน 10 คน มีรายจ่ายด้านอาหารเพิ่มขึ้นในช่วงกลางปี 2566 และ 1 ใน 3 (ร้อยละ 33) มีรายจ่ายด้านอาหารเกินร้อยละ 75 ของรายได้ ส่งผลให้ต้องลดปริมาณการบริโภคทั้งระดับบุคคลและครัวเรือน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการในระยะยาว
- **แรงกดดันด้านค่าครองชีพ:** แรงงานมีความกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ค่าอาหาร ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ค่าเช่าเร็นนบตรหลาน และค่าเดินทาง
- **วิกฤตภาวะหนี้สิน:** ในช่วงปีที่ผ่านมา เกือบครึ่งหนึ่งของแรงงานในกลุ่มตัวอย่างมีการกู้เงินเพื่อใช้จ่ายในด้านต่างๆ

ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ ค่าเช่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าเช่าเร็นนบตรหลาน และค่าสาธารณูปโภค โดยมีวงเงินกู้ยืมต่อราย 3,000-200,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1-20 บาท ต่อเดือน โดยส่วนใหญ่มาจากแหล่งเงินกู้นอกระบบ

- **อุปสรรคและการปรับตัวด้านเทคโนโลยี:** แรงงานบางส่วนใช้เครื่องมือดิจิทัลพื้นฐานเพื่อช่วยในการประกอบอาชีพ เช่น การชำระเงินแบบไม่ใช้เงินสด และใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อขายและโปรโมทสินค้าและบริการ ในขณะที่แรงงานสูงอายุจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถปรับตัวได้ในยุคดิจิทัลได้
- **ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ:** แรงงานมองว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อภาวะเงินเฟ้อ ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยระบุว่า ปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง และอากาศร้อนจัด ล้วนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจการค้า เนื่องจากวัตถุดิบมีราคาแพงขึ้น แพงค่าเสียหาย ยอดขายลดลง ผู้ขับขี่รถมอเตอร์ไซค์รับจ้างส่วนใหญ่สนใจเปลี่ยนไปใช้รถจักรยานยนต์ไฟฟ้า แต่ติดปัญหาที่ราคาสูง

ลูกจ้างทำงานบ้านที่ซอยสุขุมวิท 49
ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานคร
ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์รับจ้างจากซอยสุขุมวิท 81 และ
อ่อนนุช 10 กำลังรอรับผู้โดยสาร
ผู้ทำการผลิตที่บ้านกำลังสานตะกร้า เขตหนองจอก
เครดิตภาพ: HomeNet Thailand - มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ

1 โฮมเน็ตประเทศไทย เก็บรวบรวมโดยใช้เครื่องมือ คือ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 56 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำกลุ่มแรงงาน 10 คน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติ

สนับสนุนอาชีพแรงงาน:

- สร้างหลักประกันทางนโยบายเศรษฐกิจที่ครอบคลุมแรงงานนอกระบบในทุกภาคส่วน : แรงงานจากทุกกลุ่มอาชีพต้องการให้รัฐบาลแทรกแซงภาวะเงินเฟ้อ โดยการตรึงราคาสินค้าอุปโภคบริโภคขั้นพื้นฐาน ค่าสาธารณูปโภค และค่าขนส่ง ซึ่งมาตรการเหล่านี้จะช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้แก่ครัวเรือนท่ามกลางภาวะวิกฤตต่างๆได้
- จัดหาแหล่งทุนให้แรงงานนอกระบบ: จัดตั้งกองทุนเศรษฐกิจนอกระบบ เพื่อเป็นแหล่งเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยหรือดอกเบี้ยต่ำแก่แรงงานนอกระบบทุกกลุ่มอาชีพ นอกจากนี้ รัฐบาลควรแก้ไขปัญหาค่าเช่าที่ดินอันเนื่องมาจากอายุ โดยพิจารณาปรับเพดานอายุเพื่อการเข้าถึงเงินกู้ภาครัฐ
- ส่งเสริมผลิตภัณฑ์และสนับสนุนบริการของแรงงานนอกระบบ: รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการจากกลุ่มแรงงานอย่างน้อยร้อยละ 30
- จัดการฝึกทักษะด้านการตลาดทักษะอาชีพและทักษะดิจิทัล: โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่แรงงานผู้หญิงและแรงงานสูงอายุ
- จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลที่เหมาะสม: รัฐบาลควรให้ บริการอินเทอร์เน็ตฟรีและมีคุณภาพสูงให้กับแรงงาน

ขยายฐานการคุ้มครองทางสังคม:

- ขยายการคุ้มครองในระบบประกันสังคมให้ครอบคลุมแรงงานทุกคน: ปรับปรุงสิทธิประโยชน์ของประกันสังคมมาตรา 40 ให้สอดคล้องกับภาวะเงินเฟ้อเพื่อให้แรงงานทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ขยายสิทธิประโยชน์ด้านการคลอดบุตร และการเลี้ยงดูบุตรให้ ครอบคลุมผู้ประกันตนทุกคน ปรับปรุงระบบประกันสังคม เปลี่ยนเงินก้อนบำเหน็จเป็นบำนาญชราภาพ เพื่อให้แรงงานทุกคนมีความมั่นคงทางรายได้ในวัยเกษียณ

พิจารณาปรับเพิ่มสิทธิประโยชน์กรณีว่างงานแก่ผู้ประกันสังคมในมาตรา 40

- ปรับปรุงระบบดำเนินงานของกองทุนประกันสังคม: เพิ่มความโปร่งใสของระบบประกันสังคม โดยรายงานข้อมูลเงินสมทบและสิทธิประโยชน์อย่างสม่ำเสมอลดขั้นตอนการขอรับสิทธิประโยชน์ และให้องค์กรแรงงานมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และกระบวนการต่าง ๆ ของกองทุน เพื่อให้แรงงานเข้าถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น
- ขยายเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแบบถ้วนหน้า และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

สร้างหลักประกันในการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะ:

- กฎระเบียบที่เป็นธรรมและโปร่งใสในการใช้พื้นที่สาธารณะ: คำนึงสิทธิในการประกอบอาชีพบนพื้นที่ทางเท้าแก่ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยและผู้ขับจักรยานยนต์รับจ้าง พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมขององค์กรของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในกระบวนการวางแผนและจัดการพื้นที่สาธารณะ
- พัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานของเมืองและเพิ่มการลงทุนในพื้นที่ประกอบอาชีพ: รัฐควรให้ความสำคัญกับระบบโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ประกอบอาชีพ (พื้นที่ทำกิน) มีน้ำ ไฟฟ้า บริการจัดการขยะ ไฟริมทาง และเงินอุดหนุนค่าน้ำมัน/แก๊ส โดยเป็นโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ประกอบอาชีพที่คำนึงถึงเพศ วัย สภาพอากาศ อย่างเหมาะสม

แรงงานต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ:

- แรงงานต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและพัฒนาเมือง
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของแรงงานในกระบวนการตัดสินใจที่เป็นทางการและกระบวนการเจรจาทางสังคม

- สร้างกลไกการควบคุมทางสังคมให้แข็งแกร่ง: เพื่อให้กระบวนการเจรจาทางสังคม (social dialogue) ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนมีประสิทธิภาพ รัฐบาลควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคม นักวิชาการ และสมาพันธ์แรงงานนอกระบบแห่งประเทศไทย (FIT) เข้าร่วมสังเกตการณ์และมีส่วนร่วม เพื่อให้แน่ใจว่ากระบวนการเหล่านี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลตามเป้าหมาย

เกี่ยวกับวีโก้

เครือข่ายผู้หญิงในเศรษฐกิจนอกระบบ (Women in Informal Employment: Globalizing and Organizing - WIEGO) เป็นเครือข่ายระดับสากล ที่มุ่งเน้นการสร้างอำนาจให้แก่แรงงานยากจน โดยเฉพาะ ผู้หญิงในเศรษฐกิจนอกระบบให้มีการดำรงชีวิตที่มั่นคง WIEGO เชื่อว่าแรงงานทุกคนควรมีโอกาสที่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ สิทธิ การได้รับความคุ้มครอง และการแสดงความคิดเห็น และ WIEGO ยังส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการพัฒนาข้อมูลสถิติ และการขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจนอกระบบ การสร้างเครือข่าย และพัฒนาขีดความสามารถในกลุ่มองค์กรแรงงานนอกระบบ รวมทั้งการสร้างร่วมมือกับเครือข่ายและองค์กรต่างๆในการผลักดันนโยบายในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และ ระดับสากล

www.wiego.org

หมายเหตุ: อ้างอิงจาก แบบปัญหา ทหาภาระ : ผลกระทบของวิกฤตค่าครองชีพต่อแรงงานนอกระบบในกรุงเทพมหานคร รายงานสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ฉบับที่ 30 ขององค์กรวีโก้

